

ชื่องานวิจัย	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
ชื่อผู้วิจัย	นางจงจิต สุธาอรรด
ปีที่วิจัย	2558

บทคัดย่อ

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้จาก โครงการ “อินทรีโคราช 1 ไร่ 5000” ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แล้วนำไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนนำร่อง จำนวน 12 ตำบล ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้จาก โครงการ “อินทรีโคราช 1 ไร่ 5000” โดยใช้เทคนิคการประชุมระดมสมอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 47 คน และ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 116 คน รวมทั้งสิ้น 164 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกการประชุมระดมสมอง ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ให้ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้ร่วมกันดำเนินงานตามวงจร PAOR ซึ่งประกอบด้วย ขั้นวางแผน (Plan) เป็นการนำสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ได้จากโครงการ “อินทรีโคราช 1 ไร่ 5000” นำมากำหนดเป็นกิจกรรมในการดำเนินงาน แล้วจัดทำเป็นแผนปฏิบัติงานแล้วขึ้นลงมือปฏิบัติ (Action) ตามแผนปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ร่วมกันปฏิบัติติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในขั้นสังเกตการณ์ (Observe) จากนั้นจึงสรุปผลการติดตาม ตรวจสอบมาสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกันในขั้นสะท้อนผล (Reflection) เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อ

นำมาสู่กระบวนการแก้ไขตามวงจร PAOR ในวงรอบที่ 2 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 47 คน และ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 116 คน รวมทั้งสิ้น 164 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสังเกต ขั้นตอนที่ 3 ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนนาร่อง จำนวน 12 ตำบลโดยเก็บข้อมูลหลังการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อย 3 เดือน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า เพื่อประเมินผลการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากโครงการ “อินทรีย์โคราช 1 ไร่ 5000” ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการสร้างความตระหนักและความเข้าใจ มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ การจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ การให้ความรู้และวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง การค้นหาเครือข่ายในการแสวงหาความรู้ และการช่วยเหลือแนะนำ ด้านการวิเคราะห์และจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ การสร้างความรู้และความเข้าใจร่วมกันในการวิเคราะห์และจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ การส่งเสริมการเรียนรู้ในกระบวนการจัดเก็บข้อมูลของตนเองอย่างเป็นระบบ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีแนวทาง ในการพัฒนาการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการ เน้นการปฏิบัติจริง มีการทดลองเปรียบเทียบ และสรุปองค์ความรู้ของตนเอง ด้านการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ การปฏิบัติในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการดำเนินงาน มีความตั้งใจและสนใจที่จะปฏิบัติอย่างจริงจัง มีเครือข่ายร่วมจัดในชุมชน และบูรณาการร่วมกันในพื้นที่ ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ การส่งเสริมให้มีการจดบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การทำบัญชีครัวเรือน และการบัญชีต้นทุน สร้างความเข้าใจกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และสรุปข้อมูลเพื่อนำเสนอได้อย่างถูกต้อง มีความซื่อสัตย์ และปฏิบัติอย่างจริงจัง

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) มีดังนี้

วงรอบที่ 1 พบว่า ด้านความรู้ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ ความเข้าใจ ในวิธีการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์ และจัดระบบข้อมูลอยู่ในเกณฑ์พอใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ของครอบครัว ยังไม่เข้าใจอย่างชัดเจน มีความเข้าใจ

ในการทำเกษตรธรรมชาติ ตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้จากการทำเกษตรธรรมชาติ แต่ความรู้ ความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน และการทำบัญชีต้นทุนยังต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และด้านการนำไปใช้ พบว่า มีความเข้าใจในวิธีปฏิบัติตน แต่ยังไม่เข้าใจหลักการนำไปใช้ที่ถูกต้อง คิดว่าการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต ที่เน้นการประหยัดและการพึ่งพาตนเอง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลยังไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลที่จำเป็นได้ รวมทั้งการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาอาชีพตน ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถปลูกผลผลิตไว้ขายในชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการลดต้นทุนการผลิต แต่การทำเกษตรธรรมชาติต้องอาศัยเวลา และความอดทน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จึงใช้หลักการผสมผสานระหว่างเกษตรธรรมชาติกับเกษตรอินทรีย์ควบคู่กัน เนื่องจากยังไม่สามารถลดการใช้ปุ๋ยเคมีได้อย่างจริงจัง แต่จะค่อย ๆ ลดปริมาณการใช้ในภาคเกษตรกรรม การจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และบัญชีต้นทุน ขาดความต่อเนื่องในการจดบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปใช้ยังขาดความชัดเจน

วงรอบที่ 2 พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี สามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มอาชีพ และการช่วยเหลือผู้อื่น ในการถ่ายทอดความรู้ให้สามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ และจัดระบบข้อมูลของตนมาพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี มีการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเพื่อตัดสินใจประกอบอาชีพ การคำนวณรายได้ และค่าใช้จ่ายของคนในครอบครัว และสามารถสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเอง และชุมชนได้ มีความรู้ในการประกอบอาชีพบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการนำไปใช้ การแสวงหาความรู้ในการพัฒนาอาชีพ การสร้างอาชีพเสริม การทำเกษตรผสมผสาน และการออมเงินในกองทุน สามารถจัดทำข้อมูลตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ หรือข้อมูลที่ตนจดบันทึกไว้ และรวมตัวกันสร้างชุมชนตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนมีการระดมทุนในการพัฒนาสาธารณประโยชน์ร่วมกันในชุมชนของตน

3. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนนาร่อง ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้พบว่า ผลการประเมินการจัดกิจกรรม ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกข้อ